

Doctrina - Podještědské gymnázium, s.r.o.

**Oddíl E – učební osnovy
VII.1.B**

MATEMATIKA

**platné pro školní rok 2019/2020
pro ročník oktáva**

VII.1.B – Matematika

Charakteristika předmětu: MATEMATIKA ve vyšším stupni osmiletého studia

---

Obsah předmětu

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu matematika pro vyšší stupeň víceletého gymnázia vychází ze vzdělávací oblasti Matematika a její aplikace (RVP G). V matematice budeme realizovat průřezové téma Osobnostní a sociální výchovu, která prolíná všemi předměty na vyšším stupni gymnázia.

Časové vymezení předmětu

	vyučovací hodina	cvičení
kvinta	3	X
sexta	4	X
septima	3	X
oktáva	(4)	X

Organizace výuky

Předmět matematika je povinný pro všechny studenty kvinty až septimy. V oktávě je tento předmět volitelný a je určen zejména pro studenty, kteří z tohoto předmětu chtějí skládat maturitní zkoušku nebo předpokládají využití matematiky ve svém dalším vysokoškolském studiu.

Výuka matematiky je uskutečňována převážně frontálním vyučováním s co největším zapojením studentů do společného odvozování poznatků, využívají se ale často i prvky problémového a skupinového vyučování.

Výchovné a vzdělávací strategie

Matematickým vzděláním v průběhu vyššího stupně gymnaziálního vzdělání významně přispíváme k utváření a rozvoji klíčových kompetencí žáků. Matematika výrazně rozvíjí logické uvažování, abstraktní a analytické myšlení, učí srozumitelné a věcné argumentaci, formulaci problémů a jejich řešení, vyžaduje tvůrčí přístup a různorodé metody práce, podporuje samostatnost i nutnost spolupráce při řešení problémů. Významným aspektem je i rozvíjení geometrické představivosti, a to jak v rovině, tak v prostoru.

Těžiště výuky spočívá v aktivním osvojení strategie řešení úloh a problémů, v ovládnutí nástrojů potřebných pro vysokoškolské studium i pro běžný život, v pěstování schopnosti aplikace. Během studia si studenti uvědomují, že matematika nachází uplatnění ve většině oborů lidské činnosti, zejména v informatice, technice a ekonomii.

Podporujeme účast studentů v matematických soutěžích, jako je Matematický klokan, matematická olympiáda, a v korespondenčních soutěžích. Snažíme se tak

VII.1.B – Matematika

vypěstovat u studentů trvalý zájem o matematiku, podchytit a rozvíjet matematický talent u nadaných studentů a připravovat studenty na úspěšné vysokoškolské studium.

Kompetence k učení

- umožňujeme studentům vyzkoušet různé metody a formy činností: práce ve dvojicích nebo ve skupinách, soutěže v rámci třídy, práce s textem – důraz je kladen na pochopení matematického textu nebo naopak schopnost matematizace reálné situace, využívání konzultací, rozbor testů
- zařazujeme problémové úlohy, zejména na odvození nových poznatků nebo na řešení praktických úloh z běžného života
- průběžným hodnocením výsledků jejich práce studentům umožňujeme posoudit vlastní pokrok při učení, uvědomit si případné nedostatky a hledat cesty k jejich odstraňování
- modelováním situací, kreslením náčrtků v geometrii rozvíjíme u studentů prostorovou představivost

Kompetence k řešení problémů

- přecházíme důsledně od jednoduššího problému ke složitějšímu (princip postupnosti)
- zařazujeme problémové úlohy z praktického života (rozbor úlohy, matematizace, zvolení vhodného postupu, odhad výsledku, ověření správnosti řešení)
- podporujeme řešení jedné úlohy více možnými postupy (porovnání efektivity, přesnosti výsledku, využití různých znalostí, ověření výsledku jiným postupem)
- vedeme studenty k účasti v matematických soutěžích, kde si ověří a prohloubí své vědomosti a schopnosti

Kompetence komunikativní

- vyžadujeme používání odborné terminologie
- podporujeme komunikaci studentů při řešení problému: porozumění zadání, vyhodnocení informací, zformulování problému, zdůvodnění postupu řešení, formulace výsledků
- využíváme práci ve skupinách nebo ve dvojicích pro důslednější komunikaci, diskuzi řešení, obhajování postupů
- zařazujeme práci s odborným textem pro nácvik porozumění, vyhledání podstatných informací, zhodnocení
- vedeme studenty k dovednosti „číst“ grafy, diagramy a tabulky a vyhodnotit z nich informace

Kompetence sociální a personální

- vytváříme přátelskou a kolegiální atmosféru při hodinách, kdy se student nebojí říci svůj názor před ostatními studenty ani před pedagogem – nevhodná řešení se rozeberou a opraví, ale nezesměšňují
- rozebíráme při hodinách se studenty jejich výkony a pokroky a vedeme je ke schopnosti objektivně zhodnotit vědomosti a dovednosti své i svých spolužáků
- podporujeme práci ve skupinách, schopnost zapojit se do společné činnosti, uplatnit své individuální schopnosti, ale respektovat názory druhých

VII.1.B – Matematika

- vedeme studenty ke spolupráci a pomoci – vytváření „doučovacích skupinek“ během výuky s cílem o co nejlepší výkon každého člena

Kompetence občanské

- seznamujeme studenty s historií a vývojem matematiky od úplných počátků a vedeme je k respektu ke schopnostem a dovednostem našich předků
- zařazujeme úlohy týkající se ekologie, odpadů, jiných národností, zdravého životního stylu apod. a diskutujeme o nich
- vytváříme přátelskou atmosféru ve třídě, kdy oceňujeme výkony i slabších studentů

Kompetence k podnikavosti

- podporujeme u studentů samostatnou aktivitu, oceňujeme jejich vlastní přínos do výuky
  - zařazujeme do výuky úlohy zabývající se například výpočtem nákladů na různé stavební či opravárenské práce, úlohy na porovnávání výhodnosti té které nabídky po zvážení všech faktorů
  - posilujeme sebevědomí studentů vhodně volenými úkoly a následným zhodnocením
-

VII.1.B – Matematika

Rozpracování vzdělávacího obsahu vyučovacího předmětu

K V I N T A		
Učivo	Očekávané výstupy	Poznámky
<p>Nelineární rovnice a nerovnice</p> <ul style="list-style-type: none"> kvadratické rovnice a nerovnice nerovnice v součinném a podílovém tvaru rovnice a nerovnice s absolutní hodnotou iracionální rovnice rovnice s neznámou ve jmenovateli soustavy s kvadratickou rovnicí 	<ul style="list-style-type: none"> student používá vhodné metody řešení jednotlivých typů rovnic a nerovnic přihlíží ke specifickým jednotlivých typů rovnic (jako jsou podmínky řešitelnosti, nutnost zkoušky jako součást řešení apod.) zná a využívá princip nulových bodů vychází z definice absolutní hodnoty 	
<p>Funkce</p> <ul style="list-style-type: none"> definice, graf, základní vlastnosti funkcí lineární funkce kvadratická funkce lineární lomená funkce funkce s absolutní hodnotou mocninné funkce inverzní funkce n-tá odmocnina, počítání s mocninami exponenciální funkce, rovnice logaritmická funkce, logaritmus, logaritmická rovnice 	<ul style="list-style-type: none"> student chápe funkci jako závislost veličin, chápe pojmy definiční obor, obor hodnot, vztah mezi funkcí a jejím grafem podle zadání rozpozná typ funkce, určí její definiční obor, průsečíky s osami, načrtne graf funkce a na základě grafu určí monotonii, paritu, omezenost a obor hodnot funkce využívá poznatky o funkcích při řešení rovnic a nerovnic k dané funkci najde funkci inverzní a sestrojí její graf převede odmocniny na mocniny a využívá vzorce pro práci s mocninami porovnává hodnoty exponenciálních a logaritmických funkcí na základě jejich grafů řeší základní typy exponenciálních a logaritmických rovnic, využívá substituce chápe pojem logaritmus, využívá věty o logaritmech při úpravách výrazů a při řešení logaritmických rovnic řeší aplikační úlohy s využitím poznatků o funkcích 	
<p>Stereometrie</p> <ul style="list-style-type: none"> polohové vlastnosti základních geometrických útvarů řezy na tělesech průsečíky přímky s tělesem a s rovinou metrické vlastnosti – odchylky, vzdálenosti, kolmost shodná a podobná zobrazení v prostoru tělesa – objem a povrch 	<ul style="list-style-type: none"> student užívá správně geometrické pojmy určuje vzájemnou polohu lineárních útvarů v prostoru, jejich odchylky a vzdálenosti užívá volného rovnoběžného promítání ke znázornění geometrických útvarů využívá svých znalostí a prostorové představivosti k řešení úloh na tělesech převádí své poznatky o shodných a podobných zobrazeních do prostoru a využívá jich k řešení 	<p>Rozvíjení prostorové představivosti</p> <p>Zdokonalování práce s rýsovacími potřebami, nácvik přesného a čistého rýsování</p>

VII.1.B – Matematika

	<p>úloh</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ spočítá povrch a objem základních geometrických těles 	
--	---	--

S E X T A		
Učivo	Očekávané výstupy	Poznámky
<p>Goniometrie a trigonometrie</p> <ul style="list-style-type: none"> • orientovaný úhel • funkce sinus, kosinus, tangens a kotangens obecného úhlu • výrazy a rovnice s goniometrickými funkcemi • sinová a kosinová věta, řešení obecného trojúhelníku 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student chápe pojem orientovaný úhel a přiřadí mu správnou velikost ve stupních nebo v radiánech</i> ○ <i>rozšíří své znalosti o goniometrických funkcích v pravouhlém trojúhelníku na goniometrické funkce libovolného orientovaného úhlu, uvědomuje si periodičnost funkcí</i> ○ <i>odvodí vlastnosti a grafy goniometrických funkcí z jednotkové kružnice</i> ○ <i>na základě svých předešlých znalostí práce s grafy načrtne grafy i složitějších goniometrických funkcí</i> ○ <i>využívá goniometrické vzorce při úpravách výrazů a při řešení rovnic</i> ○ <i>s ohledem na periodičnost goniometrických funkcí určuje správně množinu všech řešení goniometrických rovnic</i> ○ <i>používá sinovou a kosinovou větu k řešení obecného trojúhelníku a je schopen aplikovat znalosti na úlohy z praxe</i> 	<p>Práce s kalkulátorem - určování hodnot goniometrických funkcí</p>
<p>Kombinatorika</p> <ul style="list-style-type: none"> • základní kombinatorická pravidla • variace, permutace a kombinace bez i s opakováním • vlastnosti kombinačních čísel, Pascalův trojúhelník • binomická věta 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student využívá kombinatorická pravidla součinu a součtu pro řešení jednoduchých kombinatorických úloh</i> ○ <i>chápe rozdíl mezi uspořádanými a neuspořádanými k-ticemi a správně volí v úlohách použití variací nebo kombinací</i> ○ <i>je schopen podle zadání konkrétní úlohy volit vhodný postup a řešit kombinatorické úlohy bez i s opakováním prvků</i> ○ <i>využívá vlastností kombinačních čísel pro úpravy výrazů a řešení rovnic s těmito čísly</i> ○ <i>odvodí binomickou větu s využitím Pascalova trojúhelníku a používá ji pro umocnění dvojčlenu</i> 	
<p>Pravděpodobnost</p> <ul style="list-style-type: none"> • náhodné pokusy • pravděpodobnost jevů • pravděpodobnost sjednocení jevů • nezávislé jevy • binomické rozdělení • podmíněné pravděpodobnosti 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student ovládá základní pojmy pravděpodobnosti</i> ○ <i>rozlišuje mezi množinou možných a množinou příznivých výsledků a s využitím kombinatoriky určí a spočítá pravděpodobnost jevu</i> ○ <i>využívá svých znalostí o množinách k určení</i> 	

VII.1.B – Matematika

	<p><i>pravděpodobnosti sjednocení jevů</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ početně rozhodne o závislosti či nezávislosti jevů ○ rozhodne o vhodnosti použití binomického rozdělení k výpočtu pravděpodobnosti a určí výsledek ○ řeší jednoduché úlohy na podmíněné pravděpodobnosti 	
<p>Statistika</p> <ul style="list-style-type: none"> • statistický soubor, jednotka znak • tabulka četností, relativní četnost • aritmetický průměr, modus, medián • směrodatná a mezikvartilová odchylka 	<ul style="list-style-type: none"> ○ student správně používá základní pojmy statistiky, uvědomuje si souvislost mezi velikostí statistického souboru a objektivitou výsledku ○ na základě získaných dat sestaví tabulku četností a určí relativní četnosti ○ u statistického souboru rozhodne, kterou charakteristiku polohy (aritmetický průměr, modus, medián) a variability (směrodatná nebo mezikvartilová odchylka) zvolit a tu potom spočítá ○ znázorní získané statistické výsledky pomocí vhodného grafu 	
<p>Analytická geometrie</p> <ul style="list-style-type: none"> • souřadnice bodu • vektory, operace s vektory, skalární a vektorový součin • geometrie v rovině • lineární geometrie v prostoru 	<ul style="list-style-type: none"> ○ student si představí a znázorní bod zadaný pomocí souřadnic v rovině i v prostoru ○ spočítá střed a délku úsečky z jejich krajních bodů ○ chápe vektor jako množinu orientovaných úseček, vektory graficky i početně sčítá, odčítá, násobí reálným číslem ○ určí skalární a vektorový součin vektorů, chápe jejich rozdíl, geometrický význam a použití ○ určí přímku v rovině pomocí parametrického vyjádření, obecnou rovnicí i směrnice tvarem ○ řeší polohové a metrické úlohy v rovině (vzájemná poloha a průsečík přímek, kolmost, odchylky, vzdálenost bodu od přímky) ○ vyjádří přímku a rovinu v prostoru ○ řeší polohové a metrické úlohy v prostoru (vzájemná poloha bodů, přímek a rovin, jejich průniky, kolmost, odchylky, vzdálenosti) 	
S E P T I M A		
Učivo	Očekávané výstupy	Poznámky
<p>Analytická geometrie kuželoseček</p> <ul style="list-style-type: none"> • kružnice, kružnice a přímka • elipsa, elipsa a přímka • parabola, parabola a přímka • hyperbola, hyperbola a přímka 	<ul style="list-style-type: none"> ○ student si uvědomuje vznik kuželosečky jako průniku roviny a kužele a souvislost typu kuželosečky s nakloněním roviny ○ u jednotlivých kuželoseček vysloví přesnou geometrickou definici ○ podle zadání napíše středovou 	

VII.1.B – Matematika

	<p>nebo vrcholovou rovnicí kuželosečky, z obecné rovnice určí typ kuželosečky, střed, vrcholy, ohniska</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ určí vzájemnou polohu přímky a kuželosečky, napíše rovnice všech přímků majících s kuželosečkou společný právě jeden bod 	
<p>Posloupnosti a řady</p> <ul style="list-style-type: none"> • posloupnost, určení posloupnosti • vlastnosti posloupností • matematická indukce • aritmetická posloupnost • geometrická posloupnost • limita posloupnosti • nekonečná geometrická řada 	<ul style="list-style-type: none"> ○ student chápe posloupnost jako typ funkce se specifickým definičním oborem ○ pracuje s posloupnostmi zadanými pomocí vzorce pro n-tý člen i rekurentně ○ vysloví hypotézu a dokáže monotonií a omezenost posloupnosti ○ využívá matematickou indukci pro důkazy matematických tvrzení ○ vysloví definici aritmetické a geometrické posloupnosti, zná jejich vlastnosti a umí jich využít při řešení úloh ○ používá geometrickou posloupnost při řešení úloh o úrokování ○ chápe pojem limita posloupnosti a spočítá jednoduché limity ○ chápe pojem nekonečná geometrická řada a řeší úlohy na její součet 	
<p>Komplexní čísla – část 1.</p> <ul style="list-style-type: none"> • zavedení komplexních čísel a početních operací s nimi • Gaussova rovina • absolutní hodnota komplexního čísla • goniometrický tvar komplexního čísla • řešení kvadratických rovnic s reálnými koeficienty v oboru komplexních čísel 	<ul style="list-style-type: none"> ○ student chápe zavedení imaginární jednotky a komplexních čísel ○ provádí základní početní operace s komplexními čísly v algebraickém tvaru ○ znázorní komplexní čísla jako body v Gaussově rovině ○ odvodí absolutní hodnotu komplexního čísla jako jeho vzdálenost od počátku v Gaussově rovině ○ uvědomuje si možnost zápisu komplexních čísel v goniometrickém tvaru ○ převádí komplexní čísla v algebraickém tvaru na goniometrický a naopak ○ řeší kvadratické rovnice s reálnými koeficienty a provádí diskusi řešení v oboru komplexních čísel 	
<p>Rovnice s parametrem</p> <ul style="list-style-type: none"> • lineární rovnice s parametrem • kvadratické rovnice s parametrem 	<ul style="list-style-type: none"> ○ student chápe rozdíl mezi neznámou a parametrem v rovnici ○ provádí diskusi řešení rovnice vzhledem k parametru v oboru reálných i komplexních čísel a získané výsledky správně interpretuje 	

VII.1.B – Matematika

O K T Á V A		
Učivo	Očekávané výstupy	Poznámky
Komplexní čísla – část 2. <ul style="list-style-type: none"> • součin a podíl komplexních čísel v goniometrickém tvaru • komplexní čísla jako vektory v Gaussově rovině • Moivreova věta • binomické rovnice • kvadratické rovnice s komplexními koeficienty 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student vypočítá součin a podíl komplexních čísel v goniometrickém tvaru</i> ○ <i>graficky provádí součet, rozdíl, součin i podíl komplexních čísel</i> ○ <i>odvodí z předchozích znalostí Moivreovu větu a používá ji pro umocňování komplexních čísel a při řešení binomických rovnic</i> ○ <i>řeší kvadratické rovnice s komplexními koeficienty</i> 	Na úvod opakování komplexních čísel – část 1.
Diferenciální počet <ul style="list-style-type: none"> • spojitost funkce • limita funkce • derivace funkce • průběh funkce 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student na základě pochopení pojmu okolí bodu definuje spojitost funkce v bodě a v intervalu</i> ○ <i>chápe pojmy vlastní a nevlastní limita a limita ve vlastním a nevlastním bodě a spočítá základní limity</i> ○ <i>uvědomuje si odvození a geometrický význam 1. derivace a spočítá derivaci jednoduché i složené funkce</i> ○ <i>využívá 1. derivaci k určení monotonie funkce a 2. derivaci k určení extrémů, konvexnosti a konkávnosti funkce</i> ○ <i>vyšetří průběh funkce a načrtne graf funkce</i> ○ <i>řeší úlohy na extrém funkce</i> 	
Integrální počet <ul style="list-style-type: none"> • primitivní funkce • integrační metody • určitý integrál • užití integrálního počtu 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student chápe vztah funkce a k ní primitivní funkce</i> ○ <i>určí primitivní funkci k základním funkcím, využívá metodu per partes a větu o substituci</i> ○ <i>uvědomuje si rozdíl mezi primitivní funkcí a určitým integrálem, vypočítá hodnotu určitého integrálu</i> ○ <i>využívá určitý integrál k výpočtu obsahu plochy a objemu rotačního tělesa</i> 	
Opakování učiva	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>prohlubováním, upevňováním a procvičováním učiva se student připravuje na maturitní zkoušku</i> 	